

בעת רצון יזכירו, אותו ואת זוגתו תחי', על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בענינים הפרטים ובענינים הכללים גם יחד, מתוך בריאות שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בטח עושים תכנית כדבעי — לימי יו"ד ויט' כסלו וגם לימי חנוכה.

לעילוי נשמת

מרת לויבא מיכלא בהרה"ח ר' שלמה ז"ל

נלב"ע ג' כסלו ה'תשע"ה

זרחי

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בתה וחתנה

מרת גיטל בת לויבא מיכלא

ובעלה הרה"ת ר' שמואל חיים דוד בן חי' שרה

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

פישר

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

מאמרי

מאי חנוכה; מאי מברך — ה'תשל"ו

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ תולדות, ב' כסלו, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ע"ז באים לגאולה העתידה שתהי' באופן דאראנו נפלאות, נפלאות אפילו לגבי המנורת זהב שהיתה בימי זכרי', ויקויים היעודי' והיתה להורי' המלוכה, בגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש.

(59) עובדי' א, כא.

הוספה

בי"ה, ב' כסלו תשכ"ב
ברוקלין

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' אהרן נחמן שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ג חשוון עם המצורף אליו, [שגם ממנו אינה מובנת סיבת ההפסק, ואין צועקין על העבר, כ"א בנוגע להבא וכו'], בקשר לסיום מכתבו, הנה ימים אלו ביקרני מר דקל שי' ובתוך הדברים סיפר בהתרגשות מבקורו בעת החתונה בכפר חב"ד ואשר יחד עמו הי' מספר חשוב של חבריו, הם חברי חותנו שי' מאז ועתה, וגם הם התרשמו וכו'. ולפלא שכנראה אין יודעים עדי"ז ועכ"פ אין מנצלים זה להפצת היהדות כלל וכלל, שהרי אלו שביקרו כאן מכפר חב"ד לא הזכירו ע"ד כל הנ"ל! וכנ"ל גם בזה אין הכוונה לצעוק על העבר — כי אם בנוגע להבא.

ובפרט שנכנסנו לחדש כסלו וכו' מתקרבים להתועדות דחג הגאולה יט' כסלו וכו'. ומהנכון שיתיעץ בהאמור עם השייכים לזה לטכס עצה. וע"ד הפתגם הידוע של הרה"ג הרה"ח הרה"צ הר"ה מפאריטש, שכל הידור מצוה שעושה הוא בכדי שיונח אצלו (עס זאָל זיך אַפלייגען) אַ וואָרט חסידות, ז.א. הפצת המעיינות חוצה.

מצילום האגרת. נדפסה ב"התקשרות" גליון כו' ע' 13. תשורה (וישצקי, תש"ע; אייגרמן, תשע"ד).

מוה' אהרן נחמן: פרידמן, כחב"ד. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"י"ח אגרת ויתלב.

ואין צועקין על העבר: ראה ברכות נד, א.

מר דקל: יוסף. מנהל ההוצאה לאור של משרד הבטחון.

בעת החתונה: של הנמען.

חותנו: מו"ה ראובן גולדברג (ת"א).

הפתגם הידוע של .. הרה"ה מפאריטש .. אפלייגען) אַ וואָרט חסידות: ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ח"ד אגרת תקיב (ריש ע' פ). וראה גם אג"ק ח"כ אגרת ז'תרמט, ובהנמקן בהערות שם.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות, ב' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמרי ד"ה מאי חנוכה כו' וד"ה מאי מברך כו' שנאמרו בהתועדויות ש"פ וישב, שבת חנוכה וש"פ מקץ, זאת חנוכה ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכילים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ח כסלו, חודש הגאולה ה'תש"פ,
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הענין דאראנו נפלאות לעת"ל. וטעם הדבר, כאמור לעיל, לפי שע"י הביטול והמיצר נעשה אח"כ הענין דענני במרחב י"ה, שנמשך המרחב העצמי כו'.

(ו) **וכללות** הענין בזה, שע"י המיצר ממשיכים מבחי' מרחב העצמי, שזוהי בחי' שלמעלה מהגבלות, למעלה מן המיצר ומן המרחב גם יחד, וכוללת שניהם (עם היותם הפכים). וכמו שע"י הביטול (מיצר) שבלימוד התורה ממשיכים מבחינת פנימיות אבא פנימיות עתיק, שזוהי בחי' שלמעלה מהגבלות (למעלה גם מבחי' נובלות חכמה של מעלה תורה), למעלה ממקיף ופנימי, וכוללת שניהם, ומשם יכולה להיות ההמשכה באופן שגם המקיף יומשך בפנימיות. וזהו גם העילוי שבמצוות דרבנן שאין להם עיקר מן התורה, כמו נר חנוכה ועירוב ונט"י ונר שבת, דכיון שערבים עלי ד"ס כו', הנה עי"ז מגיעים בבחי' הנ"ל שלמעלה ממקיף ופנימי, ולכן אפשר להיות עי"ז המשכת המקיף בפנימיות.

ויש לומר שמ"מ ס"ל לרב אויא שגם המצוות דרבנן שאין להן עיקר מן התורה סמוכים על הלאו דלא תסור, לפי שכל הענינים נמשכים ע"י התורה דוקא. וע"ד המבואר⁵² בנוגע למצות התשובה, שעם היותה למעלה מהתורה ומצוותיה (שלכן ביכלתה לתקן הפגמים כו'), הנה גילוי מצוה זו היא ע"י התורה דוקא, וכמ"ש⁵³ ותורה אור, והיינו, שלא זו בלבד שע"י התורה יודע שצריך לעשות תשובה ואופן עשייתה, אלא יתירה מזה, שהתורה מאירה ופועלת על האדם שיעשה תשובה כדבעי כו'. וכן הוא גם בענינו, שהכח שבד"ס שלמעלה מענין התורה נמשך ע"י המצוות שיש להם עיקר בתורה, שסמוכים על הלאו דלא תסור.

(ז) **וע"י** כללות הענין דנר⁵⁴ מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר⁵⁵, ובפרט ע"י לימוד התורה (תורה אור) באופן של ביטול ויגיעה בעיון התורה בזמן הגלות, וכן נר חנוכה (נר מצוה⁵⁶), שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ומצוה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק כו' עד דכליא ריגלא דתרמודאי⁵⁶, דתרמודאי אותיות מורדת⁵⁷, והיינו, שהדלקת נר חנוכה פועלת שיהי' כליא (אפילו) ריגלא דתרמודאי⁵⁸, הנה

תוכן המאמרים

מאי חנוכה, ש"פ וישב, שבת חנוכה

פעולת היוונים שטמאו כל השמנים שבהיכל – מלחמה רוחנית על לימוד התורה וקיום המצוות, להשכיחם (עי"ז שטמאו את השמן, שמועיל לזכרון תורתך (שזוהי תורתו של הקב"ה) ולהעבירם מחוקי רצונך (שהם רצונו של הקב"ה).

וכיון שהי' חסרון בענין המוחין, אזי לא יכול להיות הענין דפדאני לי (ז"א) ולבני (מלכות) ע"י התורה (שבדרך כלל נמשכת למטה מטה, להתלבש גם בטענות של שקר כו', לפעול שם ענין הבירור). והעצה לזה – „פך אחד של שמן חתום בחותמו של כה"ג", שענינו בעבודה הו"ע הביטול והקב"ה דמס"נ.

וזהו הקשר דמזוזה לנר חנוכה (מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל) – שכדי שלימוד התורה יהי' כדבעי (שהיוונים לא יוכלו לנגוע כו'), יש צורך בהקדמת המס"נ (מזוזה, שבה כתוב שמע ישראל, ועל ידה פועלים ענין המס"נ בכל הבית).

מאי מברך, ש"פ מקץ, זאת חנוכה

ביאור הפלוגתא „היכן צונו" על מצות נר חנוכה: „רב אויא אמר מלא תסור, ור' נחמי' אמר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" – ע"ד החסידות: במצוות עשה יש עשי' ופעולה, כי ענינה המשכת אור בכלי, משא"כ ע"י מצוות לא תעשה ממשיכים את האור המקיף על הכלי. ולכן סובר ר"נ שמ"ע דרבנן, שהו"ע המשכת המקיף בפנימי, קשורה עם מ"ש שאל „אביך" – בחי' חכמה, ו„זקניך" – בחי' עתיק, כי פנימיות אבא פנימיות עתיק.

ובהקדים – שדוקא בזמן הצרה וצוקה של הגלות מתגלה שבנ"י הם „מנורת זהב כולה". ובעבודה: ע"י ההתבוננות בתפלה במיצר הנשמה שבגוף, וע"י המיצר דלימוד התורה בביטול בבחי' „ונפשי כעפר לכל תהי" – נעשה „ענני במרחב י"ה", שנמשך מרחב העצמי שלמעלה ממיצר ומרחב גם יחד, וכולל שניהם יחד. ומצד מרחב העצמי נמשך המקיף בפנימי. ועד"ז במצוות דרבנן, שמגיעים במקום שלמעלה ממקיף ופנימי, ולכן על ידם נמשך המקיף בפנימי.

גם לר' אויא, העילוי שבדברי סופרים שלמעלה מהתורה נמשך ע"י התורה דוקא (ע"ד ענין התשובה שלמעלה מהתורה ומתגלה ע"י התורה), ולכן סובר שגם המצוות דרבנן נסמכים על הלאו ד„לא תסור".

52) ראה המשך תעריב ח"ג ע' א'תח. (קח, א). קהלת יעקב ערך תרמוד. וראה וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1345.
53) משלי ו, כג.
54) חסר קצת (המז"ל).
55) ראה פרש"י שבת כג, ב.
56) שם כא, ב.
57) החדשה – ח"ד ע' א'עב. סה"מ תר"ס ע' 57) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא סג ואילך. תרע"ח ע' קיז. ובכ"מ.

כו', ואז יהי' באמת אחד הירך עם הפרחים כו', באופן שכל ישראל ערבים זב"ז³⁶. וע"ד הענין דכתיב שעי"ז נעשה למאור³⁷.

וענינו בעבודה³⁸, דהנה כתיב³⁹ מצפון זהב יאתה, וצפון קשור עם ענין הקרבנות שעיקרם בצפון⁴⁰, וזהו גם ענין התפלה, דתפלות במקום תמידין תקנום⁴¹. והו"ע ההתבוננות בתפלה במיצר הנשמה בגוף, ומיצר הגוף בעולם, ומיצר העולם בזמן הגלות (שזהו"ע הכתיבה), ועי"ז הנה מן המיצר קראתי י"ה עניי במרחב י"ה⁴², שנמשך ממרחב העצמי כו'. וכמו"כ ישנו ענין הכתיבה (מקשה) בלימוד התורה, שמבטל ישותו ודעותיו הקודמות, ומכניס את עצמו (ער לייגט זיך אריין) בהענין לבוא לאמיתתו כו' (כמבואר גם בהמשך תרס"ו⁴³), ופשיטא שלימודו אינו באופן שהוא מלמד את התורה, אלא שהתורה מלמדת אותו כו'. ועז"נ⁴⁴ ונפשי כעפר לכל תהי', תכלית הביטול, ודוקא עי"ז מתמלאת בקשתו — פתח לבי בתורתך⁴⁵, תורתך דייקא, תורתו של הקב"ה, היינו שמקבל מהתורה כפי שקשורה עם נותן התורה כו'. וכמו"כ ישנו ענין הכתיבה (מקשה) בנוגע לקיום המצוות, שזהו ענין קבלת עול מצוות, ולפנ"ז גם קבלת עול מלכות שמים, כמארז"ל⁴⁶ למה קדמה שמע לוהי' אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואח"כ יקבל עליו עול מצוות.

וזהו גם המבואר בדרושי יציאת מצרים (בתו"א ר"פ שמות⁴⁷) עה"פ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שמקיש הכתוב הגאולה דלעתיד לגאולה ממצרים, והיינו, שכמו שבגלות מצרים הנה דוקא ע"י השעבוד והגלות כו' באו לקבלת התורה, כן הוא גם בגלות דעכשיו, שע"י שוימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים גו' את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך⁴⁸, שבגלות זה הו"ע העיון והטורח והיגיעה בלימוד התורה, כדאיתא בזהר⁴⁹ בעבודה קשה דא קושיא, בחומר דא ק"ו [שזוהי המדה הראשונה מי"ג המדות שהתורה נדרשת בהם⁵¹], ובלבנים דא ליבון הלכתא וכו', והיינו, שאופן עבודתו בלימוד התורה הוא בבחינת עבודת עבד, הנה עי"ז נעשה

בס"ד. ש"פ וישב, שבת חנוכה, ה'תשל"ו

(הנחה בלתי מוגה)

מאי חנוכה כו' שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחוס, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאוהו ימים טובים בהלל והודאה¹. וידוע הדיוק בזה בדרושי רבותינו נשיאינו², מדוע השאלה מאי חנוכה באה בגמרא לאחר אריכות ופרטי הדינים דחנוכה. דלכאורה, בין אם השאלה היא (כפשטות הענין) מהו התוכן דחנוכה, ובין אם השאלה היא (כפירוש רש"י) על איזה נס קבעוה, הי' צריך לבאר תחילה מאי חנוכה, ואח"כ לבאר פרטי הדינים דחנוכה. גם צריך להבין³ מ"ש שמצאו פך אחד שהי' מונח בחותמו של כה"ג, מהו הדיוק דחותמו של כה"ג דוקא, דלכאורה נוגע בעיקר שהי' מונח בחותם, ולא נגעו בו הגויים, ומה נוגע שהי' זה חותמו של כה"ג דוקא. ואם מפני שהכהנים הם אלו שבקיימים בעניני טומאה וטהרה [כפי שמצינו בנבואת חגי⁴, והובא בגמרא בסוגיא דר"ח סגן הכהנים⁵, שעניני טומאה וטהרה שאלו אצל הכהנים], הרי בשביל זה מספיק כהן סתם, ואין צורך בכהן גדול דוקא. ואף שכך היתה המציאות שהי' מונח בחותמו של כה"ג, הרי הסיבה לכך שענין זה הובא בגמרא היא (לא רק מפני שכך היתה המציאות, אלא) מפני שענין זה נוגע להנס. וכדמוכח מזה שלא נזכר בגמרא שמו של הכה"ג שהפך הי' מונח בחותמו, כיון שאין זה נוגע להנס, ומזה מוכח בנוגע לפרט שהי' מונח בחותמו של כה"ג דוקא, שהובא בגמרא, שענין זה נוגע להנס. גם צריך להבין בהמשך דברי הגמרא⁶ בנוגע להדלקת נר חנוכה (במשך שמונה הימים שקבעום להלל ולהודאה) שמצוה להניחה כו' משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, דלכאורה, מהו הקשר בין נר חנוכה למצות מזוזה⁷, הרי

(36) שבועות לט, א. לקו"ת שם (לג, ג). ואילך. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ' חט"ו ע' קנה.
(37) ר"פ תצוה. (45) "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה.
(38) ראה לקו"ת שם (לב, ד). (46) ברכות יג, א — במשנה.
(39) איוב לז, כב. (47) מט, א. וראה גם ד"ה ואלה שמות שנה זו.
(40) זבחים פ"ה. (48) מיכה ז, טו.
(41) ברכות כו, ב. (49) שמות א, יד.
(42) תהלים קיח, ה. (50) ח"ג קנג, א (ברע"מ).
(43) ע' יט. ס"ע קד ואילך. (51) תו"כ ר"פ ויקרא.
(44) ראה גם ספר השיחות תרצ"ו ס"ע 70

(1) שבת כא, ב. (6) שבת כב, א.
(2) ד"ה מאי חנוכה תש"א (סה"מ תש"א) (7) ראה רד"ה מזוזה מימין באוה"ת חנוכה ס"ע 58 ואילך.
(3) ראה גם סה"מ תש"א שם. (בראשית ח"ב) שכח, א. רד"ה נר חנוכה
(4) ב, יא"ג. עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קמג), תרפ"ה
(5) פסחים טז, ב ואילך. (סה"מ תרפ"ה ע' צז).

מלשון גלות, יש בה גם פירוש פנימי, שהיא מלשון גאולה²¹. ופירוש זה קשור גם עם הפירוש הפשוט במ"ש וגולה על ראשה, שהגולה היא על הראש, היינו שהיא בבחי' מקיף, שזהו בחינת הכתר שלמעלה מהראש.

ד) והענין הוא²², דהנה, הנבואה ראיתי מנורת זהב נאמרה ע"י זכרי' דוקא, כדאיתא במדרש²³, לפי שירמי' אומר כסף נמאס קראו להם²⁴, ויחזקאל קורא אותם סיגים²⁵ כו', בא זכרי' ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כולה, והיינו, שאע"פ שירמי' ויחזקאל היו בזמן בית ראשון, משא"כ זכרי' (שאמר נבואה זו על זרובבל²⁶ ויהושע כה"ג²⁷ לפני בנין בית שני²⁸) ה' בזמן הגלות, הנה דוקא הצרה וצוקה של זמן הגלות גופא הם שהביאו לגילוי הענין שישראל הם דוגמת מנורת זהב כולה, שבזה נכלל כאו"א מישראל, כיון שבמנורה יש שבעה קנים, שהם שבעת הסוגים שבנ"י (כמבואר בלקו"ת ר"פ בהעלותך), וקאי גם על הנשמות כפי שהם בגופים, שאז צריך לפעול בהם הענין דבהעלותך את הנרות כו'. וכן הוא גם בנוגע לגלות זה, שעוד לפני בנין ביהמ"ק השלישי, כל ישראל הם בבחי' מנורת זהב כולה, כמו שה' בזמן זכרי', לפני בנין בית שני. וע"פ הידוע במ"ש²⁹ גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, שיש בזה ב' פירושים, אם קאי על בית שני³⁰ (אף שחסרו בו ה' דברים³¹), או על בית שלישי³², שיהי' גדול יותר גם מהבית השני, הרי מובן שלפני בנין ביהמ"ק השלישי — בודאי שכל אחד מישראל הוא בבחינת מנורת זהב כו'.

ה) וביאור הענין²², דהנה כתיב³³ וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה היא, והיינו, שהענין דמנורת זהב כולה הוא הן אצל אלו שהם בבחי' ירכה, שהוא הרגל התחתון, והן אצל אלו שהם בבחי' פרחיה, באופן של פריחה³⁴, שזוהי תכלית השלימות. וענין זה הוא באופן דמקשה היא, כפירוש רש"י³⁵ עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס כו', וע"י הכאת הקורנס יורד זהב עליון למטה ותחתון עולה למעלה עד שנתערב כל הזהב ומתבטל מצורתה הראשון

(21) ויק"ר ספ"ב.	(30) ב"ב ג, א.
(22) ראה לקו"ת שם לג, ג.	(31) יומא כא, ב.
(23) במדב"ר פ"ג, ח.	(32) זח"א כח, א.
(24) ירמי' ו, ל.	(33) בהעלותך ח, ד.
(25) יחזקאל כב, יח.	(34) "גדולי צדיקים הנק' פרחיה ע"ש שתורתם ותפלתם פרוחה לעילא ע"י דו"ר שהם גדפין לפרחה" (לקו"ת שם לב, סע"ד).
(26) זכרי' שם, ו.	(35) בהעלותך שם. וראה רש"י תרומה כה, לא.
(27) שם ג, א ואילך.	
(28) ראה חגי א, א"ב.	
(29) שם ב, ט.	

מזוזה היא כמו כל המצוות שענינם כלים⁸, משא"כ נר חנוכה הו"ע האור, ענין התורה⁹, וכמ"ש¹⁰ כי נר מצוה ותורה אור (דקאי על נר חנוכה), ומהי השייכות ביניהם שיצטרכו להיות זה כנגד זה (נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין). וגם אינו מובן מדוע מזוזה היא מימין ונר חנוכה הוא משמאל, הרי ענין המצוות (מזוזה) הוא העלאת הדברים הגשמיים מלמטה למעלה, ששייך לקו השמאל, ואילו התורה¹⁰ (נר חנוכה) שענינה רוחניות, וכמ"ש¹¹ הלא כה דברי כאש, היא המשכה מלמעלה למטה, ששייך לקו הימין, וא"כ, למה נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

ב) ויובן בהקדם הביאור בדברי הגמרא שהיוונים טמאו כל השמנים שבהיכל, דלכאורה אינו מובן הדיוק (השמנים) שבהיכל, שהרי אם היו מטמאים רק השמנים שבהיכל, והשמנים שבחוץ היו נשארים בטהרתם, לא היו צריכים לנס, כי ה' אפשר לקחת שמן טהור מבחוץ ולהדליקו בהיכל. ועכצ"ל שטמאו כל השמנים (גם בחוץ), ומ"ש שטמאו השמנים שבהיכל היינו אפילו אלו שבהיכל.

וביאור הענין, דהנה¹², מלחמת היוונים היתה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך¹³, והיינו, שמלחמתם לא היתה נגד תוכן התורה עצמה, אלא נגד הענין דתורתך, שזוהי תורתו של הקב"ה, ואילו הם רצו להפריד את התורה מנותן התורה, שישכחו ח"ו על נותן התורה [וע"ד מ"ש בגמרא¹⁴ עה"פ¹⁵ על מה אבדה הארץ גו' על עזבם את תורת גו', שלא ברכו בתורה תחלה, שהפירוש בזה (כמובן מפירוש רבינו יונה¹⁶) שלא המשיכו את נותן התורה בתורה, והיינו, שעסקו בתורה, אבל שכחו על נותן התורה. וכן היתה גזירת היוונים, שיהי' עסק התורה, אבל בשכחת נותן התורה]. ועד"ז בנוגע למצוות, שהתנגדותם היתה (לא לעצם קיום המצוות, כי אם) לקיום חוקי רצונך, היינו לקיום

(8) ראה תו"א מקץ מב, ג. סידור (עם את הוי' גו'.	(9) משלי ו, כג. וראה רש"י שם כג, ב — ד"ה בנין.
(10) בהמשך לחילוק בין תורה למצוות, נזכר גם שלעת"ל יהיו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ (קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב), שאז לא יהי' קיום המצוות (ראה נדה סא, ב. תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א). ועוד), אבל ענין התורה יהי' גם אז, וכמ"ש (ישעי' יא, ט.	(11) ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א.
(12) ראה ד"ה מאי חנוכה שם. סה"מ תרצ"ב ע' קפה ואילך. וש"נ.	(13) נוסח הודאת "ועל הנסים" דחנוכה.
(14) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב.	(15) ירמי' ט, יא"ב.
(16) הובא בר"ן נדרים שם. וראה גם ב"ח אר"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר).	
(17) רמב"ם סוף ה' מלכים) כי מלאה הארץ דעה	

המצוות מפני היותם חוקיו של הקב"ה, חוקה חקקתי גזירה גזרתי¹⁷ ואין לך רשות להרהר אחרי¹⁸, שזהו מפני שהם רצונך, רצונו של הקב"ה. וזהו הענין שטמאו כל השמנים שבהיכל, שאפילו בהיכל, שהוא מקום קדוש שגם ישראל זר אסור ליכנס בו, הנה גם לשם נכנסו וטמאו כל השמנים, שענינו ברוחניות, שגם בלימוד התורה וקיום המצוות רצו לפעול שיהיו באופן דלהשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

(ג) **ויובן** בהקדם משנת¹⁹ ל' עה"פ²⁰ פדה בשלום נפשי מקרב לי כי בריבים היו עמדי, דאיתא בגמרא²¹ כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור, אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם, ומבואר בזה²², שהקב"ה הוא בחי' ז"א (כי בבחי' ז"א יש ב' הענינים דקדוש וברוך, ובפרטיות הם בחי' ז"א ומלכות), בחי' המדות. ולהיותו בחי' זעיר אנפין, שיש בו ענין הצמצום וכו', יכול לבוא אח"כ למצרים דקדושה, ועד למצרים דלעו"ז, והיינו, שנמצא במעמד ומצב של גלות, שלכן צריך לענין הפדי'. וזהו שאמר הקב"ה כל העוסק בתורה וכו' מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני כו', לי (הקב"ה) היינו בחי' ז"א (כנ"ל), ובני (בנ"י) היינו בחי' המלכות [כמאמר כל ישראל בני מלכים הם²³ או מלכים²⁴], וע"י העסק בתורה, שהו"ע ההמשכה מבחינת המוחין ועד לפנימיות המוחין, נעשה הענין דפדאני לי ולבני מבין אומות העולם, שהו"ע הפדי' מהעלם והסתר העולם. אך הנה כתיב²⁵ טוב ה' לקויו, היינו, שכל ההמשכות מלמעלה הם ע"י ג' הקוים. ולכן, אף שעיקר הפדי' היא ע"י התורה, מ"מ, כדי שהמשכת המוחין תבוא בז"א ומלכות צ"ל כל ג' הקוים, גם תפלה וגמ"ח. אך אעפ"כ, עיקר הפדי' היא ע"י התורה, שענינה קו האמצעי, שכולל ומחבר ב' הקוין (דימין ושמאל), ומגיע למעלה משניהם בפנימיות הכתר, ומשם נמשך עד למטה מטה. וזהו הלא כה דברי כאש, שדברי תורה אינם מקבלין טומאה²⁶, כי התורה נמשכת למטה כמו שהיא, ולכן בכחה להתלבש בטענות של שקר כו',

(17) במדבר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג. ח. ועוד.
(18) רש"י ר"פ חוקת (מיומא סז, ב).
(19) ד"ה פדה בשלום ד"ט כסלו (סה"מ י"ט כסלו ע' רצד ואילך).
(20) תהלים נה, יט.
(21) ברכות ח, רע"א.
(22) סד"ה פדה בשלום תרע"ח (סה"מ תרע"ח ס"ע צח ואילך), תש"ז (סה"מ תש"ז ריש ע' 208).
(23) שבת סז, א.
(24) זח"ב כו, ריש ע"ב. הקדמת התקו"ז בתחילתה.
(25) איכה ג, כה. וראה רד"ה פדה בשלום תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' צב), תש"ז (סה"מ תש"ז ע' 201).
(26) סד"ה פדה בשלום תרע"ח (סה"מ

להיותם מצוות עשה, ה"ה קשורים עם פעולה וכלי, ולכן אינם סמוכים בלאו דלא תסור, כי ההמשכה דמל"ת היא רק בבחינת מקיף על הכלי, משא"כ ההמשכה שע"י המ"ע של דבריהם היא המשכת המקיף בפנימיות (והמשכה זו קשורה עם מ"ש שאל אביך ויגדך, כדלקמן). והקישור שבין שני הביאורים (שבדרשות הר"ן, ושע"ד החסידות) הוא²⁷, שבמצוות דרבנן שיש להם עיקר מן התורה, אי אפשר להמשיך האור מקיף כי אם ע"י ענין השלילה (שזהו הלאו דלא תסור), משא"כ במצוות דרבנן שאין להם עיקר מן התורה, הנה כיון שחמורים²⁸ (עריבים²⁹ או חביבין³⁰) דברי סופרים יותר מדברי תורה, לכן ההמשכה שעל ידם היא באופן שגם המקיף שלמעלה מהאור פנימי נמשך וכו' בפנימיות. וכדי לבאר מנין יש כח לחכמים להמשיך המקיף בפנימיות, הנה על זה מביא מ"ש שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, אביך הו"ע החכמה, ענין התורה (וכמאמר³¹ נובלות חכמה של מעלה תורה), וזקניך הוא בחינת עתיק (שהרי הפירוש הפשוט של עתיק יומין³² הוא מלשון זקנה), שזהו"ע פנימיות אבא פנימיות עתיק³³ (כמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו³⁴), וההמשכה מבחי' זו היא באופן שגם האור מקיף יאיר בפנימיות. אמנם הא גופא טעמא בעי, למה ע"י בחי' פנימיות אבא פנימיות עתיק אפשר להמשיך גם האור מקיף בפנימיות.

(ג) **ויובן** בהקדים המבואר בלקו"ת³⁵ בביאור הכתוב³⁶ ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה ושבעה נרות³⁷ עלי' שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ושנים זיתים עלי' אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה [ולהעיר, שמאמר זה בלקו"ת הוא ממאמרי חנוכה³⁸, וכידוע שמאמרים שאמרם אדמו"ר הזקן בחנוכה נדפסו גם בפרשת בהעלותך, וטעם הדבר בפשטות, מפני שבפרשת בהעלותך מדובר בענין המנורה. וכיון שביאור כתוב זה נמצא כבר בדרושי חנוכה בד"ה כי עמך מקור חיים שבתורה אור³⁹ (ובשערי אורה⁴⁰), לכן הכניס הצ"צ ד"ה זה בין המאמרים דפרשת בהעלותך]. ומבואר שם בפירוש בתיבת גולה, שנוסף לכך שהיא

(8) ענין זה אינו בבירור (המור"ל).
(9) ראה סנהדרין פח, ב במשנה. עירובין כא, ב.
(10) ראה ע"ז לה, א.
(11) ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. סנהדרין פ"א ה"ד. ע"ז פ"ב ה"ז.
(12) ב"ר פ"ז, ה.
(13) דניאל ז, ט.
(14) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ.
(15) ע' קכו ואילך.
(16) בהעלותך לג, ב ואילך.
(17) זכרי' ד, כ"ג.
(18) בגוכי"ק הצ"צ (בוכ בספריית אגודת חסידי חב"ד 1102 רג, א): שבת חנוכה תקס"ט. וראה גם ד"ה וראיתי והנה מנורת זהב כולה תשל"ב.
(19) פרשתנו לד, ד.
(20) ד"ה כי עמך פ"ט ואילך (נא, א ואילך).
(21) ע"ז פ"ב ה"ז.
(22) ב"ר פ"ז, ה.
(23) דניאל ז, ט.
(24) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ.
(25) ע' קכו ואילך.
(26) בהעלותך לג, ב ואילך.
(27) זכרי' ד, כ"ג.
(28) בגוכי"ק הצ"צ (בוכ בספריית אגודת חסידי חב"ד 1102 רג, א): שבת חנוכה תקס"ט. וראה גם ד"ה וראיתי והנה מנורת זהב כולה תשל"ב.
(29) פרשתנו לד, ד.
(30) ד"ה כי עמך פ"ט ואילך (נא, א ואילך).
(31) ע"ז פ"ב ה"ז.
(32) ב"ר פ"ז, ה.
(33) דניאל ז, ט.
(34) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ.
(35) ע"ז פ"ב ה"ז.
(36) ב"ר פ"ז, ה.
(37) דניאל ז, ט.
(38) ע"ז פ"ב ה"ז.
(39) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ.
(40) ע"ז פ"ב ה"ז.

בס"ד. ש"פ מקץ, זאת חנוכה, ה'תשל"ו

(הנחה בלתי מוגה)

מאי מברך, אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה [והיינו, דכיון שמצות נר חנוכה אינה מן התורה, אלא מדברי סופרים, הנה לכאורה לא שייך לברך בנוסח אשר קדשנו במצותיו וצונו, כמו בכל המצוות מן התורה, אלא הי' צריך להיות נוסח הברכה באופן אחר. ולכן שואלת הגמרא מאי מברך. ואעפ"כ, המסקנא היא שגם במצות נר חנוכה נוסח הברכה הוא אשר קדשנו במצותיו וצונו כו'. ועל זה היא השאלה], והיכן צונו, רב אויא אמר מלא תסורי, רב נחמי אמר שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך³. ומובא בדרושי רבותינו נשיאנו מ"ש הר"ן בדרשותיו, שרב אויא סובר דכשם שהגזירות ודינין וסייגים הם סמוכים על הלאו דלא תסור, כמו"כ המצוות שנתחדשו מדבריהם, כמו נר חנוכה עירוב ונט"י וכה"ג, סמוכים ג"כ על לאו דלא תסור. ורב נחמי סובר שהסמך דלאו דלא תסור הוא רק בדברים שיש להם עיקר מן התורה, והיינו הגדרים וסייגים, שעצם הדבר הוא מן התורה, וחכמים עשו לזה גדר וסייג, אבל המצוות שחידשו המה, אין לזה סמך אלא במ"ש שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.

ב) וביאור מחלוקתם ע"ד החסידות, יובן ע"פ הידוע בהפרש שבין ההמשכה שע"י מצוות עשה להמשכה שע"י מצוות לא תעשה. דהנה, ע"י מל"ת ממשיכים אור בלתי מוגבל שאי אפשר להמשיכו ע"י עשי' ופעולה, ונמשך דוקא ע"י שלילת העשי' ופעולה, ונשאר רק בבחינת מקיף על הכלי [וזהו הטעם שאין מברכים על מל"ת]. משא"כ מ"ע הנה רובם ככולם קשורים עם עשי' ופעולה, ועם דבר גשמי, וההמשכה שעל ידם היא בבחינת אור בכלי, באופן שנמשך מבחינת המקיף בפנימיות. ולכן סובר ר"נ שהמצוות עשה של דבריהם אין להם סמך מלא תסור, כי,

(1) שופטים יז, יא.	(5) במאמרים שבהערה הקודמת מצויין לדרוש ו. בהוצאת ירושלים תשל"ז הוא בדרוש ה — נוסח ב.
(2) האזינו לב, ז.	(6) כהבא לקמן — ראה מקומות שצויינו בהערה 4. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה ח"א ע' נו. אוה"ת שם ע' תנא ואילך. המשך מצה זו תר"ם פ"מ ואילך.
(3) שבת כג, א.	(7) לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. המשך תרס"ו ע' שמג ואילך. ועוד.
(4) ד"ה מאי מברך באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תסג ואילך. ד"ה הנ"ל תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' פא ואילך), פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רג ואילך), תרצ"א (סה"מ תרצ"א ע' קמה ואילך), הי"ש"ת (סה"מ הי"ש"ת ע' ע ואילך).	

ש"פ וישב, שבת חנוכה, ה'תשל"ו

ולא כמו המצוות שבכחם לברר רק עניני רשות, דלא הותרו למלאכת שמים אלא מן המותר בפ"ק²⁶. וזהו גם הטעם²⁷ שר חנוכה משמאל ומזווה מימין (אף שר חנוכה הו"ע התורה, המשכה, ומזווה הו"ע המצוות, העלאה (כנ"ל)), כי, המצוות שהם בעניני הרשות ואינם באים בדבר המנגד, הם בבחינת ימין, ואילו ענין התורה נמשך גם בשמאל.

ד) אמנם האמור לעיל שע"י המשכת המוחין בז"א נעשה ענין הפדי', הרי זה במעמד ומצב שע"ד הרגיל. אבל אין זה מספיק במעמד ומצב שטמאו כל השמנים שבהיכל, היינו, שלא רק המדות הם באופן דהיפך הטהרה, שיש להם שייכות ללעו"ז, אלא גם המוחין (שמן) הם באופן דהיפך הטהרה. וזהו גם מה שמלחמת היוונים היתה להשכיחם תורתך, שפעלו ענין השכחה (על נותן התורה), כי, שמן מועיל לזכרון²⁸, ועי"ז שטמאו כל השמנים, פעלו ענין השכחה. והענין בזה, שמלחמת היוונים היתה גם נגד המוחין, וכשישנו חסרון בהמוחין אזי יכול להיות ענין החטא, כמארז"ל²⁹ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות. והיינו, דכיון שחסר אצלו בענין המוחין, אזי נשארים המדות כמו שהם מצד עצמם, שהם באופן של צמצום כו' (זעיר אנפין), כנ"ל (ס"ג).

והעצה לזה היא שיהי' פך אחד כו' בחותמו של כה"ג דוקא³⁰. והענין בזה³¹, דהנה, הכה"ג צ"ל ביתו בירושלים ואינו זו משם³². וירושלים ענינה שלימות היראה (כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת³³ עה"פ³⁴ והשתחו לה' בהר הקודש בירושלים), שהו"ע הביטול כו'. וזהו שהכה"ג אינו זו מירושלים, שענין הביטול הוא אצלו בתמידות. וזוהי מעלת הפך שחתום בחותמו של כה"ג דוקא, כי כהן סתם שייך לענין הטומאה, ורק כה"ג, להיותו בתכלית הביטול שאינו מציאות לעצמו כלל, הרי זה ענין שלמעלה מגדר טהרה וכו'. וענינו בעבודה הו"ע המסירת נפש על התורה ומצוותי, שענין זה הוא בשלימות אצל כאו"א מישראל, ושם אין היוונים יכולים לנגוע כו'. ועי"ז שעומדים בתנועה זו, פועלים שיהי' הענין דחנוכה כו'.

(26) ראה שבת כח, ב. קח, א.	(30) ראה גם במאמר שלאח"ז — ד"ה בכ"ה בכסלו.
(27) ראה ד"ה נר חנוכה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קמו ואילך), תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' קג). ד"ה ואתה ברחמך הרבים תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' קפב).	(31) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' יא. ע' רעח.
(28) הוריות יג, ב.	(32) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז.
(29) סוטה ג, א.	(33) דרושים לר"ה ס, ב.
	(34) ישעי' כז, יג.

(ה) **ועפ"ז** יש לבאר גם הקשר דמזוזה לנר חנוכה. והענין בזה, דהנה, ענין הביטול והקב"ע (חותמו של כה"ג), נקל יותר לפעול על עצמו בעת קיום המצוות, כיון שענינם הוא ציווי הקב"ה, אשר קדשנו במצותיו וצונו, שזוהי הכוונה כללית שבכל המצוות. משא"כ בלימוד התורה, הנה אפילו בהיותו באופן הכי נעלה, הרי כיון שענינו הבנה והשגה, חכמתכם ובינתכם³⁵, אזי קשה יותר לפעול את ענין הקב"ע וביטול במציאות לגמרי, באופן שלמעלה מגדר הבנה והשגה. והנה, מזוזה הו"ע המצוות (כנ"ל ס"א), ובמצוות עצמן הו"ע המסירת נפש (שבעיקרו הוא במצוות כנ"ל), שהרי במזוזה כתוב³⁶ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וע"י קביעותה על פתח הבית באופן שמקיף את כל עניני הבית, כמאמר אונקלוס³⁷ שזהו כמלך השומר את עבדיו, פועלים בכל הבית את ענין המס"נ, שמע ישראל וגו'. וענין זה צריך להיות בתור הקדמה לנר חנוכה (שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל), כי, כדי שלימוד התורה (נר חנוכה) יהי' כדבעי, באופן שהיוונים לא יוכלו לנגוע בו, יש צורך בהקדמת ענין המסירת נפש (מזוזה). ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בפסוק פדה בשלום נפשי מקרב לי גו', כי, קרב הו"ע המס"נ (במלחמה), ודוקא ע"י הקדמת המס"נ יכול להיות הענין דפדה בשלום, שהו"ע התורה, בירור בדרך מנוחה³⁸.

(ו) **וזהו** מאי חנוכה כו' מצאו כו' פך אחד של שמן כו' ולא הי' בו להדליק אלא יום אחד וכו', שהענין דאחד (פך אחד, ליום אחד) הו"ע המס"נ בשמע ישראל גו' ה' אחד, שזוהי נקודת היהדות שהיא תמיד בשלימות אצל כאו"א מישראל. וענין זה צריך להמשיך באופן שיפעל על כל הכחות [וע"ד שמצינו שלאחרי העבודה דיוהכ"פ, שענינה שלימות עבודת התשובה שלמעלה מעבודת צדיקים גמורים, כמאמר³⁹ מקום שבע"ת עומדין אפילו צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד בו, ועד לאמירת שמע ישראל גו' ה' אחד, דאיתא בספרים⁴⁰ שצריך לקבל אז על עצמו מס"נ בפועל, הנה במוצאי יוהכ"פ אומרים ועקב⁴¹ הלך לדרכו⁴², כדי להמשיך זאת בעבודת כל השנה], שזהו מה שהדליקו ממנו

(35) ואתחנן ד, ו.
(36) שם ו, ד.
(37) ע"ז יא, א.
(38) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קעג ואילך. נעילה.
(41) לשון הכתוב — ויצא לב, ב.
(42) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרלא.
(39) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד (מברכות לד, ב).
(40) של"ה — הובא במחזור בסוף תפלת נעילה.

שמונה ימים, ועד שקבעום כו' בהלל והודאה — להודות ולהלל לשמך הגדול⁴³, היינו, לא רק שמך סתם, אלא דוקא שמך הגדול⁴³. ועי"ז פועלים גם דכליא רגלא דתרמודאי⁴⁴, דתרמודאי אותיות מורדת⁴⁴, וכן הוא בפשטות, כדמשמע במסכת יבמות⁴⁵ שהיו עבדי שלמה שמרדו בו ונתערכו בין התרמודים שגרמו לענינים בלתי רצויים כו'⁴⁶, וע"י נר חנוכה מכלים (אפילו) רגלא דתרמודאי, כדאיתא בספר טור ברקת⁴⁷ ששיעור ההדלקה הוא עד שתכלה הרגל של סטרא אחרא כו'. וזהו גם כללות הענין דפדאני לי ולבני מבין אומות העולם, שנעשה ע"י העסק בתורה וגמ"ח ומתפלל עם הצבור, תחילה באופן דכאילו פדאני, ואח"כ פועל שיהי' פדאני ממש, ובאופן דפדה בשלום, כמו בשלמה דכתיב ב"י⁴⁸ הוא יהי' איש מנוחה גו' שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, וכן יהי' במלך המשיח⁴⁹, ע"י הפצת המעיינות חוצה שפועלת שתבוא בגילוי הגאולה האמיתית והשלימה⁵⁰, ובקרוב ממש.

(43) ראה גם ד"ה ואתה ברחמיך הרבים תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' פח ואילך).
(44) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קת, א). קהלת יעקב ערך תרמוד. וראה לקו"ש ח"ה ע' 448 בהערה.
(45) ראה יבמות טז, ב. לקו"ש ח"ג ע' 811 הערה 3. ועוד.
(46) ראה ירושלמי תענית פ"ד סוף ה"ה.
(47) דברי הימים"א כב, ט.
(48) ראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי פ"א"יב (שערי תשובה ח"א נו, א ואילך).
(49) ראה אגה"ק דהבעש"ט נדפסה בכתר 1811 הערה 3. ועוד.
(50) שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחילתו. ובכ"מ.